



ULUSAL EĞİTİM
SEMPOZYUMU 2022

Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Ulusal Eğitime Bakış ve Genel Değerlendirme

Prof. Dr. İsa Eşme

isa.esme947@gmail.com

26 Kasım 2022 , İstanbul

Önce Tarihe Bir Göz Atalım

İki Harita



16.Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu

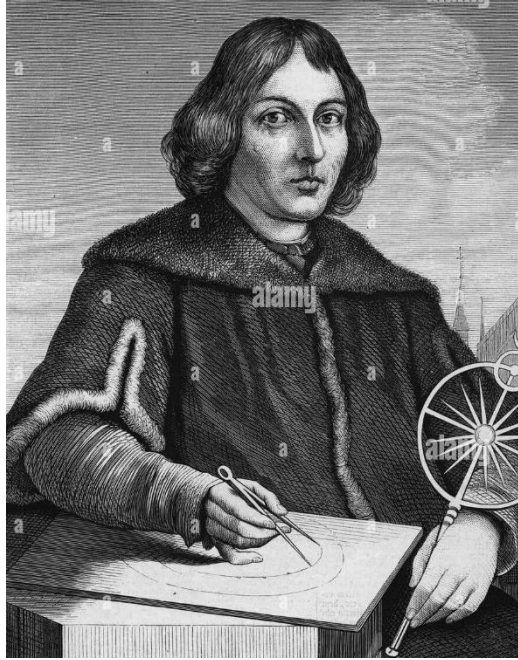


1919'da Osmanlı Devleti

Üç Kıtaya yayılan bir imparatorluktan,
Orta Anadolu'da küçük bir toprak parçasına...

Peki, neden?

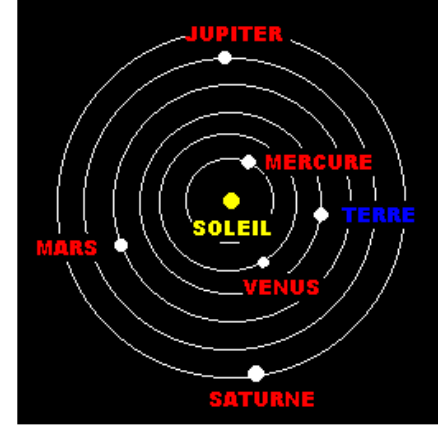
Bilimsel Devrimin Doğuşu



Nicolai Copernicus
(1473-1543)

- **1543: Copernicus “*Gök Cisimlerinin Hareketleri Üzerine*” adlı astronomi eserini yayımladı. Eser, gök cisimlerinin güneş merkezli yapıda olduğuna yer verdi.**
- **Devrim niteliğindeki bu görüş, dünyada yeni bir dönemin yolunu açacak “Bilimsel Devrimi” başlattı.**

Bilim adamlarının din adamlarıyla mücadelesi



DİN ADAMLARI:

- ***Gök cisimleri DÜNYA merkezlidir.***

BİLİM ADAMLARI:

- ***Gök cisimleri GÜNEŞ merkezlidir.***

Ağır bedeller ödendi ama sonunda bilim kazandı

Bilimsel Devrim ve Sonuçları

- Bilimsel Devrim ve bu süreçteki buluşlar, insanlığa dünyaya egemen olma yolunu açan bilginin nasıl elde edileceğini öğretti.
- Bilimsel devrim yeni buluşların ve üç önemli devrimin yolunu açtı.



Batı Bilimle Buluşurken Osmanlı'da Neler Oluyordu?

- **16.yüzyıl sonlarına doğru, Osmanlı Batı'nın terk ettiği Ortaçağ karanlığına yönelmeye başladı.**
- **İlk önemli işaret, 22 Ocak 1580'de Rasathanenin yıkılışı oldu.**

IV.Murad'ın “Akaid-i İslam” kitabından

“Her kişiye farz olan ilmi hal öğrenmektir. Bir kişi ilmi hal öğrenmeden, başka derslerin öğrenilmesi caiz değildir. Çünkü bu ilimleri okumak farz ve vacip değildir. Hatta sünnet de değildir.

Farz olan ilmi hali okumayıp, farz, vacip ve sünnet olmayan ilimleri okumak yasaktır, asla caiz değildir. Eğer okursa, okuyan da okutan da âsi olur.

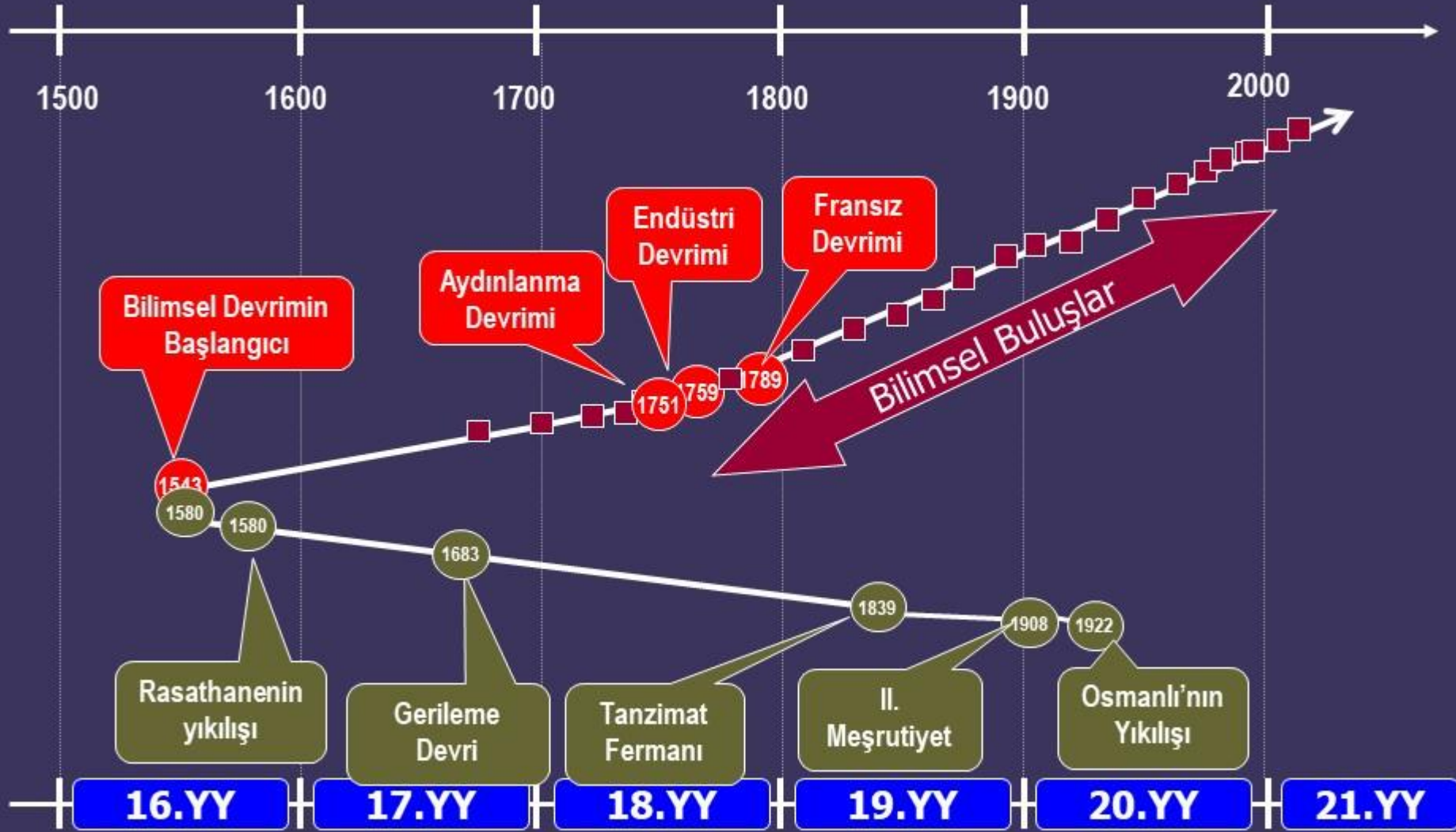
Muhammed Gazali buyurmuştur ki bir kimse temel din bilgisinden başka ilim öğrenirse o kişiden hayır gelmez”.

(1623-1640)

Sultan IV. Murat İlmihal dışındaki kitapları yasaklarken Batı bilimin ışığında hızla yol alıyordu.

- **Copernic “*Gök Cisimlerinin Hareketleri Üzerine*” adlı astronomi eserini yayımlayarak Bilimsel Devrimi çoktan başlatmıştı.**
- **Bruno ve Galilei deneye ve gözleme dayanan bilimsel bulgularını savunarak Kiliseye başkaldırmış, biri yakılarak, diğeri mahkemelerde bedel ödemişlerdi.**
- **Kepler, 1609 ve 1618 yıllarındaki eserleriyle gezegenlerin hareketlerine ait üç yasayı bulmuştu.**
- **Vesalius ve Harvey tıp alanında insan bedenini konu alan eserleriyle modern tıbbın temellerini atmıştı.**
- **Newton, dinamiğin üç temel yasasını yayımlamak üzere son deneylerini yapıyordu.**

Batı'da ve Osmanlı'da gelişmeler



Cumhuriyet'in Devraldığı Miras

Cumhuriyet'in Devraldığı Eğitim Mirası

- **1923 yılı sonlarında 12 milyon nüfusun yaklaşık bir milyonu okur yazardı. Bunların çoğunu azınlıklar oluşturuyordu. Erkeklerdeki okur yazarlık oranı yüzde yedi, kadınlardaki sadece binde dört kadardı.**
- **Tüm ülkede, 4.894 ilkokul, 341.941 ilkokul öğrencisi vardı. Okuma yaşındaki çocukların ancak dörtte birini okutabiliyorduk.**
- **40 bin köyün 37 bininde okul ve öğretmen yoktu.**
- **Tüm ülkede sadece 72 ortaokul, 23 lise, 64 meslek okulu bulunuyordu. Ortaokullarda 5.905, liselerde 1.241 öğrenci okuyordu. Bunların sadece 770'i kız öğrenciydi.**
- **Henüz üniversite olamayan bir Darülfünun, sekiz kadar yüksek okul vardı, Yükseköğretimdeki öğrenci sayısı sadece 2.837 kadardı.**

**Cumhuriyet, devraldığı sorunların
çözümünde önceliği eğitime verdi**

iki Büyük Eğitim Atılımı:

3 Mart 1924

**Tevhid-i
Tedrisat**

1 Kasım 1928

Harf Devrimi

**Tevhid-i Tedrisat ile başlayan eğitim devrimi,
eğitimin milli ve laik olmasını, aklın ve
bilimin ışığında yapılmasını öngörmektedir.**

Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Türk Aydınlanma Devriminin üç temel ayağından biri olan 7 maddeden oluşan Tevhid-i Tedrisat Kanununun ilk üç maddesi şöyleydi:

1.Türkiye dâhilindeki eğitim-öğretim kurumları Maarif Vekâlet'ine bağlıdır.

2.Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti veyahut hususi vakıflar tarafından idare olunan bilcümle medrese ve mektepler Maarif Vekâletine bağlıdır.

3.Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti bütçesindeki mektep ve medreselere ayrılan ödenekler Maarif bütçesine nakledilecektir.

•Kanunun yürürlüğe girmesiyle medreseler kapatıldı. 479 Medresenin 16 bin öğrencisi Cumhuriyet okullarına yerleştirildi.

Ulusal, Laik, bilimsel ve demokratik eğitim

- **1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı genelgede eğitimin, ulusal, laik, bilimsel ve demokratik olarak belirlendiği şöyle ifade ediliyordu:**
- **“Türkiye’de herkesin milli ve dünyevi, modern ve demokratik bir terbiye alması esastır. Eğitimin “milli” olmasından maksat, gençleri, yaşayan bütün kurumları, düşünce ve idealleriyle milli topluma uydurmaktır. Dünyevi kelimesinden hedeflenen anlam, eğitimin “laik” olması, düşünceyi daraltan ve vicdan özgürlüğünü kıran her türlü dini etkiden uzak bulunmaktır.”**

Eğitimci İhsan Sungu'nun sözleri

- **Dönemin canlı tanıklarından olan eğitimci İhsan Sungu'nun bununla ilgili değerlendirmesi şöyleydi:**
- **«Fransa'da büyük inkılâp 1789'da başlatılmış, okullar 1882'de yani inkılâptan ancak 93 yıl sonra laikleştirilebilmişti. Memleketimizde cumhuriyetin ilanından dört ay sonra Tevhid-i Tedrisatın başarılması Atatürk İnkılabının ne kadar kavrayışlı bir süratle ilerlediğini gösteren parlak bir misaldir.»**

**Cumhuriyet'in
En Radikal Eğitim Atılımı
H a r f D e v r i m i**

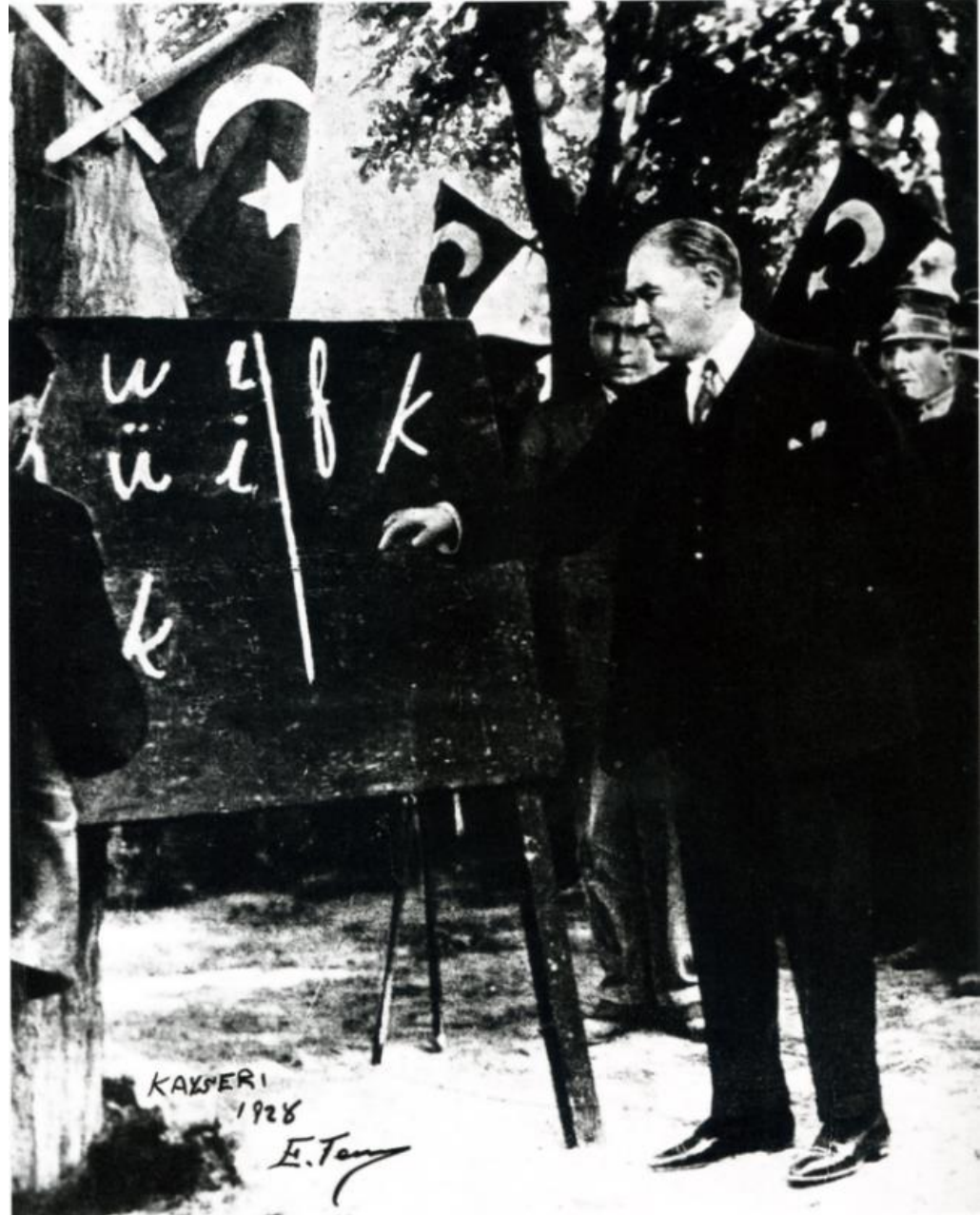
Devrimin Üç Temel Amacı:

- 1. Okuma yazmayı kolaylaştırarak halkı bilgisizlikten kurtarmak,**
- 2. Türk Diline dönüşü sağlamak,**
- 3. Batı uygarlığına geçişi kolaylaştırmak.**

En Radikal Eğitim Atılımı: Harf Devrimi

*“Bu ya üç ayda olur
ya da hiç olmaz”*

1 Kasım 1928



Okuryazarlık Seferberliđi: Millet Mektepleri



- 1927'de Türkiye'de okur-yazarlık oranı %10.1 iken, bu oran 1935'te %20.4'e yükseldi.

Harf Devrimine yönelik eleştiriler

- **Herkes bir gecede cahil hale getirildi!**
- **Devrim, hafıza kaybına yol açtı!**
- **Harf devrimi ile dilimizi kaybettik**

Dil Devrimi ile Terkedilen Dil

Yunus Emre: 13.YY

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni



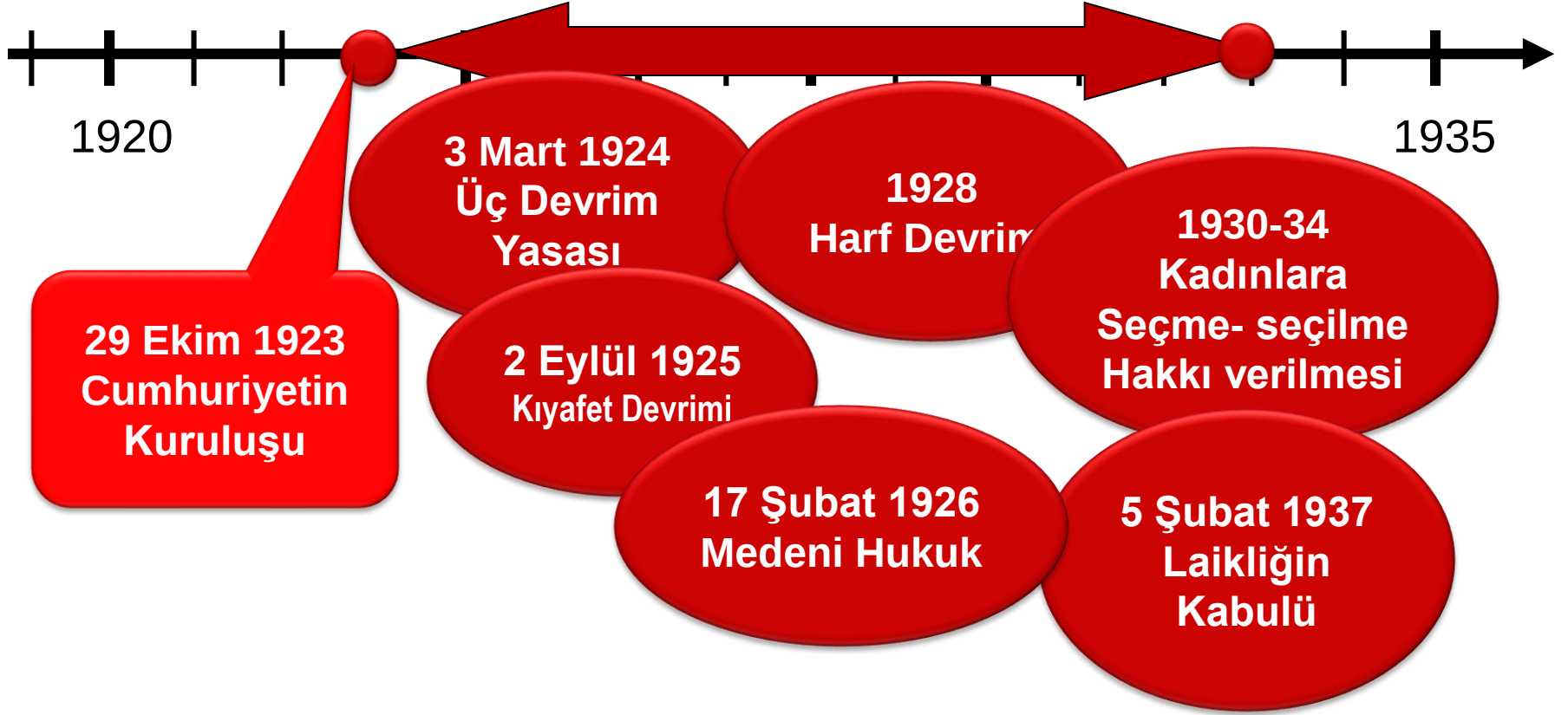
Fuzuli: 15.YY

Hansı gülşen gülbünü serv-i hıramanunca var
Hansı gülbün üzre gonce la'l-i handanunca var
Hansı gülzar içre bir gül açılır hüsnün kimi
Hansı gül bergi leb-i la'l-i dür-efşanunca var



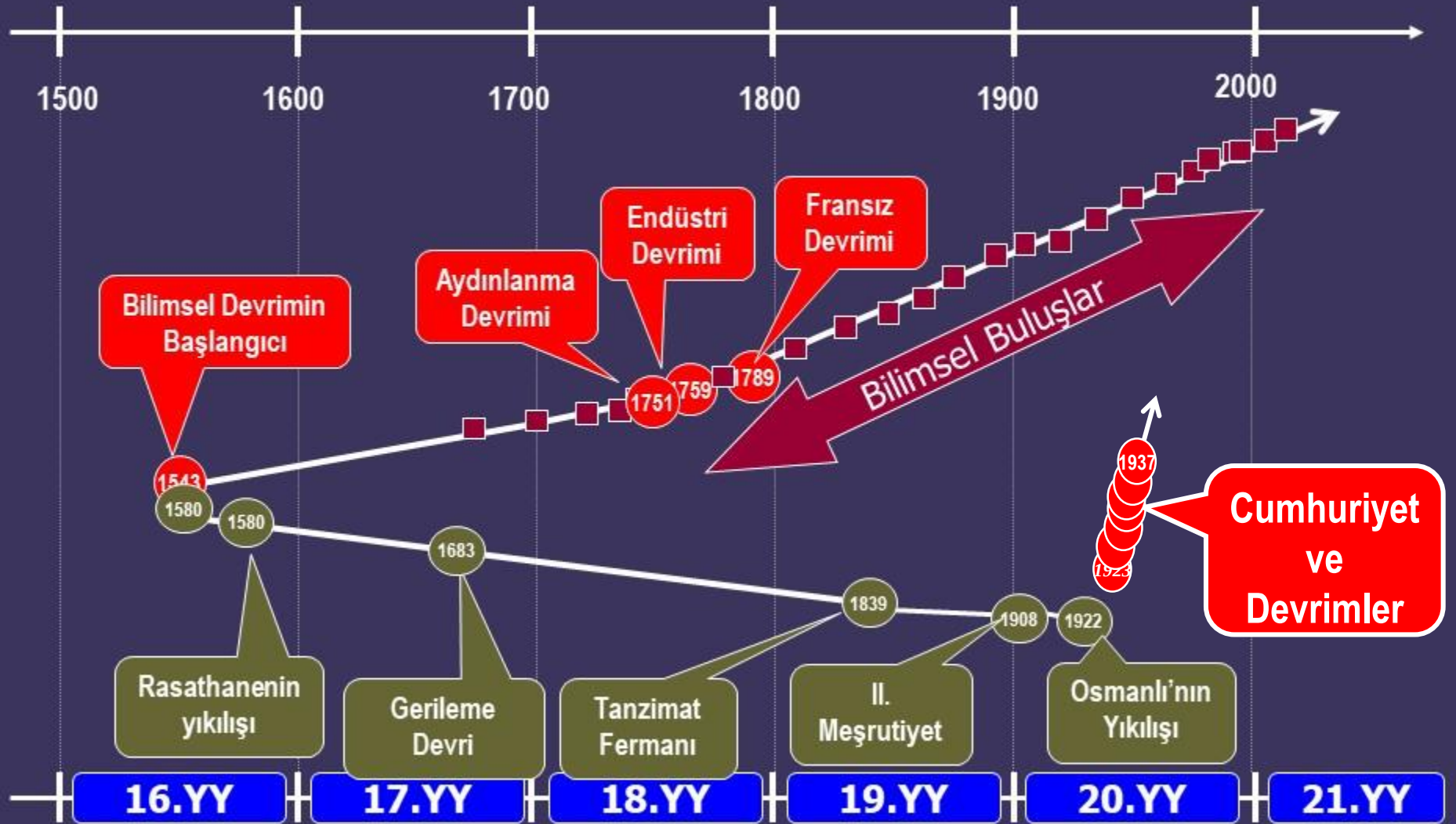
Fuzuli'nin dilini terk ettik, Yunus'un diline kavuştuk

Türk Devrimi, 10 Yıla Sığdırılan, Asrın En Büyük Atılımı



**Cumhuriyet ve Devrimler,
Çağdaş Uygarlığa giden yolu açtı**

Tarihe bir kez daha göz atalım



Devrimler Nasıl Yayılacak?

Devrimler Nasıl Yayılacak?



“Tamimle devrim olamaz!...”

“...Tamimle devrim olamaz!”

1924 ilkbaharında, Erzurum-Pasinler depremi

Atatürk Pasinler’e gider ve halkla buluşur.

Yaşlı bir yurttaşa depremden zarar görüp görmediğini, hükümetten yardım alıp alamadığını sorar:

“Padişah bilir” cevabını alır.

Bunun üzerine Atatürk

«Baba, padişah yok; onları siz kaldırmadınız mı?» der

İhtiyar yine Padişah bilir der.

Gazi bu kez Kaymakam’a döner ve *“Siz daha devrimi yaymamışsınız!”* diyerek kaşlarını çatar.

Bu sırada ortaya atılan kaymakamlık yazı işleri memuru, *“Köylere tamim yolladık Paşam.”* der. Atatürk’ün fırtınalı yüzü daha çok kararır ve şunu söyler:

TAMİMLE DEVRİM OLMAZ!

Devrimlerin Neferleri Öğretmenler

- 1910: Tevfik Fikret tarafından yazılan Öğretmen Okulu Marşından iki beyit:

*Cehaleti, karanlığı yıkar, bilime hizmet ederiz,
Fikir ordusu, bilgi ordusu, aydınlanma ordusuyuz biz.*

*Fikir ordusu, çaba ordusu, karar ordusuyuz biz,
Bilgisizliği, geceyi yıkar, bilime hizmet ederiz.*

- 1931: Cevat Memduh Altar tarafından yazılan Öğretmen Marşının ilk iki mısrası:

*Alnımızda bilgilerden bir çelenk,
Nura (aydınlığa) doğru can atan Türk genciyiz.*



Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Öğretmenlerden Beklentileri

22 Eylül 1924 Samsun

**“Öğretmenler,
Cumhuriyet, fikren, ilmen, fennen,
bedenen kuvvetli ve yüksek
karakterli koruyucular ister.
Yeni nesli bu özellik ve yetenekte
yetiştirmek sizin elinizdedir.
Sizin başarınız Cumhuriyetin
başarısı olacaktır.”**

**“Aydınlanmayı yeni kuşaklara
aşılamaak işlevini
öğretmen üstlenmişti.”**

Yeniden Öğretmen, *İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 24 Kasım 1998*

- **Türkiye nüfusu 11 milyon...Okuma-yazma bilen 1 milyon...abece'den habersiz 10 milyon...**
Okuma-yazma bilmenin bile ayrıcalık olduğu bir ülkede öğretmen ne demek?.. Yanmış, yıkılmış, tükenmiş, sermayesiz, fabrikasız, mühendissiz, mimarsız, susuz, elektriksiz, yolsuz, barajsız, kâğıtsız, kitapsız, üniversitesiz, doktorsuz, uzmansız, bankasız bir ülkede öğretmenlik yapmanın anlamı ne olabilir?..
- **Cumhuriyet ilan edildiği gün, öğretmenin bilincine bir ışık düşer; öğretmen sezgisiyle kavrar ki Anadolu devriminde o artık bir neferdir.**
- **Hukuk devrimi, yazı devrimi, dil devrimi, kültür devrimi, kadın hakları devrimi, laiklik devrimi, tek sözcükle: Aydınlanma devrimi...**
Aydınlanma devrimi, ama nasıl?.. “Aydınlanma”yı kim savunacaktı?..
- **Mustafa Kemal:”- Öğretmen.”. diyordu.**
Dünyada eşi emsali görülmeyen bir devrim yaşıyor;
- **“eğitim seferberliğiyle Aydınlanma”yı yeni kuşaklara aşılama işlevini öğretmen üstlenmişti.**

Cumhuriyetin 10. Yılında Türkiye

Devrimlerin ülkenin kılcal damarlarına yayılmasını sağlayan eğitim atağı: **KÖY ENSTİTÜLERİ**



Hasan Âli Yücel'in sözleri:

“Biz, istiklâl mücadelesinden itibaren sosyal hayatımızda yaptığımız büyük devrimleri köylere götürecek adam yetiştirmek isteriz. Çünkü ümmet devrinin böyle bir adamı vardır. Bu, imamdır. İmam, insan doğduğu vakit kulağına ezan okuyarak, vefat ettiği vakit mezarının başında telkin verene dek, doğumundan ölümüne kadar bu cemiyetin manen hâkimidir. Bu manevi hâkimiyet, maddi tarafa da intikal eder. Çünkü köylü hasta olduğu vakit de sual mercii imam olur.

BİZ İMAMIN YERİNE, KÖYE DEVRİMCİ DÜŞÜNCENİN ADAMINI GÖNDERMEYİ İSTERİZ”

1946 Sonrası Eğitim Politikaları

1946 Sonrası Eğitim Politikaları

- **Yeni sürecin ilk kurbanı, Köy Enstitüleri oldu.**
- **Bir aydınlanma atılımı olan Köy Enstitüleri projesinin yarım bırakılması, ülkenin geleceği için bir kırılma noktası oldu.**
- **Asıl kırılma, muhafazakar toplum yaratma adımlarının başladığı 1950'den sonra başladı**

Muhafazakar ve dindar toplum yaratmanın adımları

Esnaf Destanı 5.Sınıf Okuma Kitabı

1935

‘Biz esnaf takımı severiz işi

Çalışır yaşarız erkek ve dişi

Aramızda yoktur tembel bir kişi

Ulusun özüyüz biz, şanımız var’

1952

‘Biz esnaf takımı severiz işi

Çalışkan gayretli, birer er kişi

Aramızda yoktur tembel bir kişi

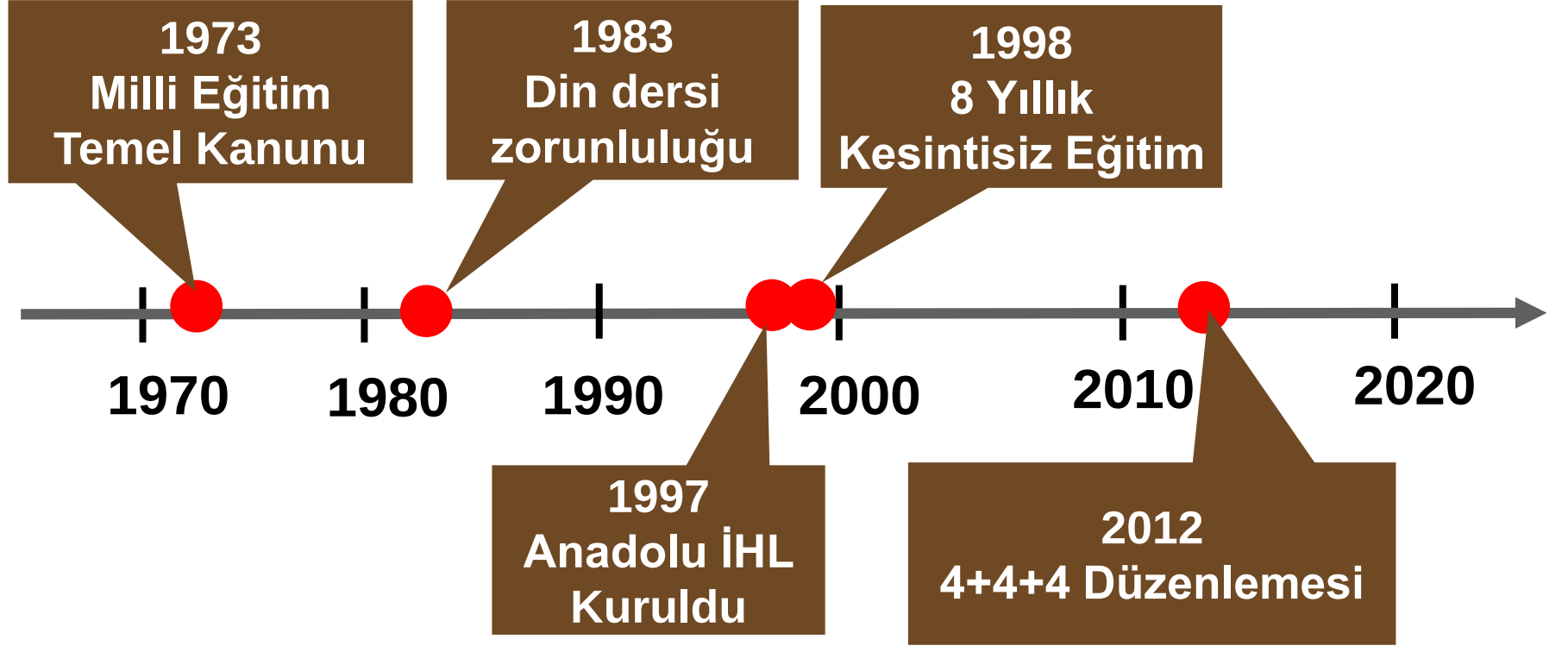
Ulusun özüyüz biz, şanımız var’

6. Cumhurbaşkanı (1968-1973) Cevdet Sunay'ın sözleri:

“Bugünkü okullarda yetişen gençlere ülke yönetimi teslim edilemez. Biz, laik okullara karşı imam hatip okullarını bir alternatif olarak düşünüyoruz. Devletin kilit mevkilerine yerleştireceğimiz kişileri, bu okullarda yetiştireceğiz.”



Eğitimle İlgili Düzenlemeler



Yasal Çelişkiler!

1924,Tevhidi Tedrisat Kanunu Madde 4:

“Maarif Vekaleti yüksek diniyat mütehassısları yetiştirilmek üzere Darülfünunda bir İlahiyat Fakültesi tesis ve imamet ve hitabet gibi hidematı diniyenin ifası vazifesiyle mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler küşat edecektir.”

1973, Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 32:

“İmam - hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığınca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır.”

Yasal Çelişkiler!

1973, Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 12:

“Türk Milli Eğitiminde laiklik esastır.”

1983’de Kanunda yapılan değişiklik:

“Türk Milli Eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır”

Eğitimde 4+4+4 Düzenlemesi

**6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
(30 Mart 2012)**

4+4+4 Düzenlemesi Ne Getirdi?

- 1. 12 yıla çıkarılan zorunlu eğitim süresi 4'er yıllık üç kademeye ayrıldı.**
- 2. Okula başlama yaşı 1 yaş öne çekildi.**
- 3. Yalnız imam hatip okullarının orta kısmına izin verildi.**

Türkiye’de 4+4+4 Düzenlemesi Sonrasında Eğitim Kademeleri



Belli Başlı Avrupa Ülkelerinde Eğitim Kademeleri



Cumhuriyetin 100. Yılına Doğru Eğitimde Dini Öğretimin Payı

Temel eğitim ve ortaöğretim

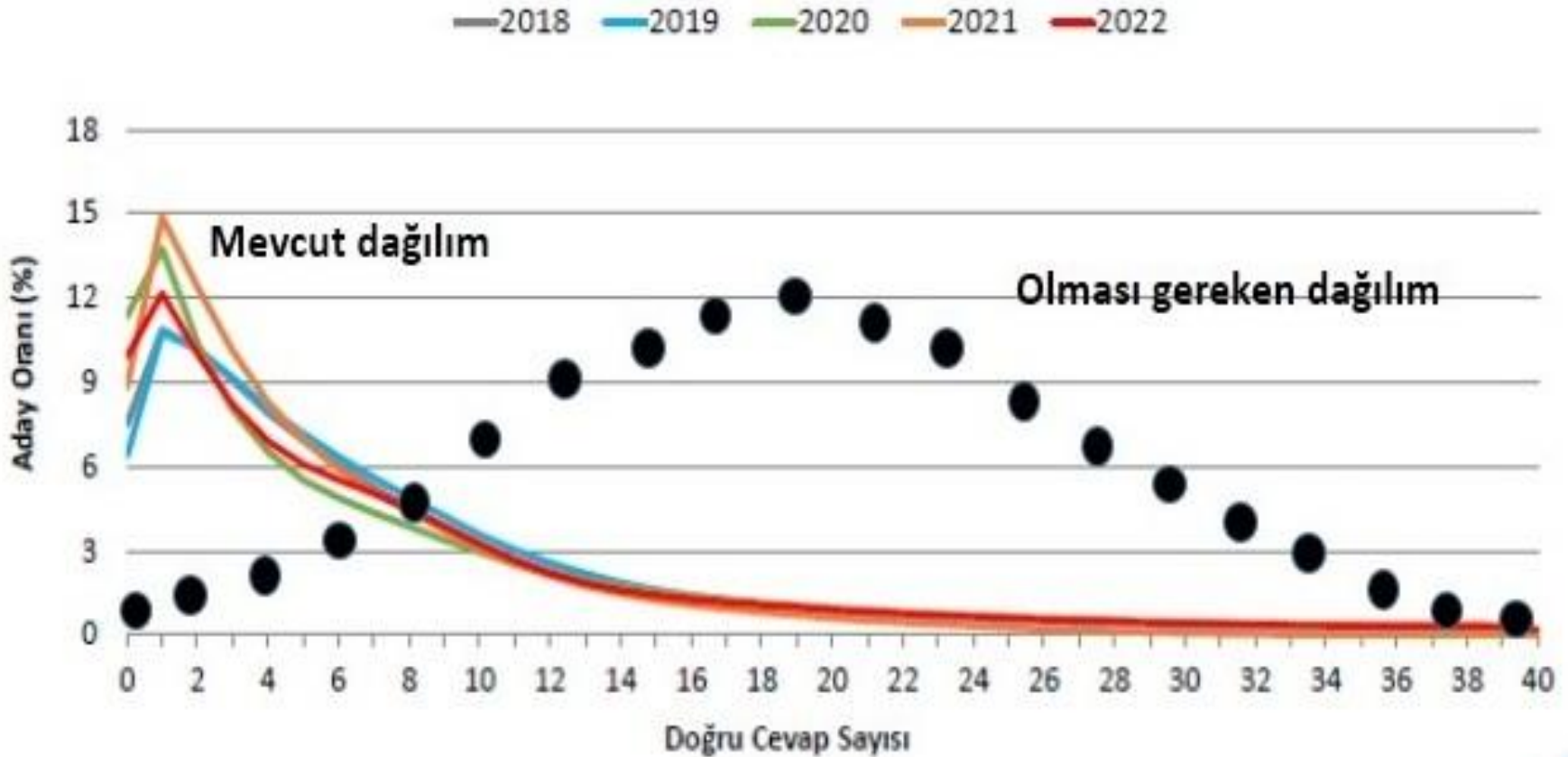
	Okul	Öğrenci	Öğretmen
Ortaokul	2.720	710 264	47.968
Lise	1.694	521.264	51.765
Toplam	4.414	1.231.528	99.733

Yükseköğretim	Fak.	Öğrenci	Öğ. Elm.
İlahiyat Fak.	61	91.169	7.905
İslami İlimler Fak.	37	24.677	1.503
Toplam	98	115.866	9.408

Eğitimde Kalite Sorunu

Eğitimde Kalite Sorunu (Ortaöğretim)

Son 5 yılda TYT Temel Matematik Testi doğru cevap sayısı dağılımı



Eğitimde Kalite Sorunu (Ortaöğretim)

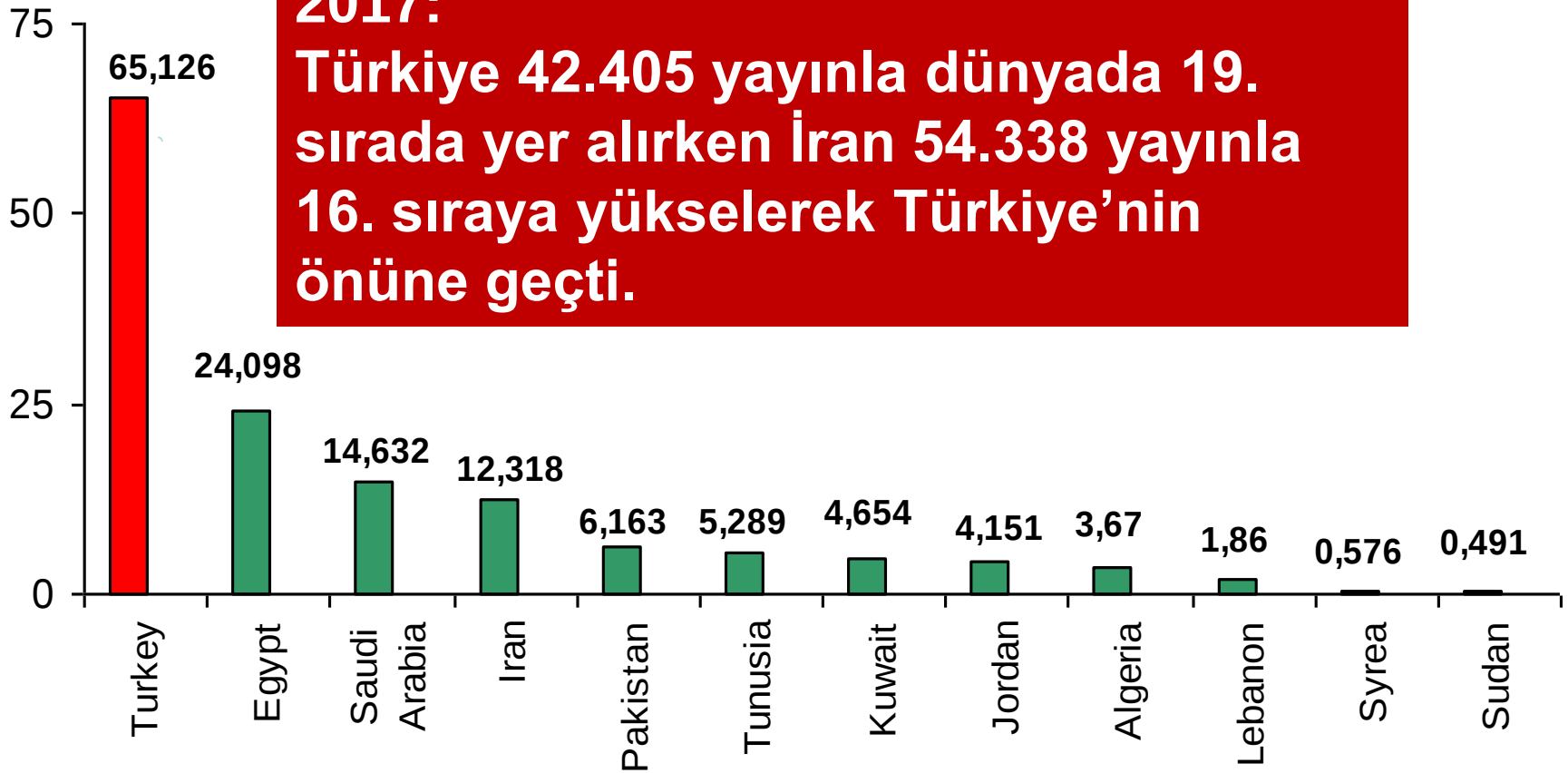
2022 TYT Çözülen Soru Ortalamaları

Test	Soru Sayısı	Ortalama
• Türkçe	40	17,8
• Sosyal Bil	20	8,0
• Temel Matematik	40	6,9
• Fen Bilimleri	20	3,2

YKS Sonuçları, bugünkü eğitim sisteminin, ortaöğretimi bitiren her 4 öğrenciden 3'üne fen ve matematik okuryazarlığı bile kazandıramadığını göstermektedir.

Eğitimde Kalite Sorunu (Yükseköğretim)

Türkiye ve İslam Ülkeleri Makale Sayıları(Bin makale)



ISI (Institute for Scientific Information) (Bilimsel Bilgi Enstitüsü), 2005 verileri

Sonuç ve Değerlendirme

Yurttaş Yetiştirme Hedefleri

Cumhuriyet nasıl bir yurttaş yetiştirmeyi hedefledi?

Son dönemdeki eğitim politikalarıyla nasıl bir yurttaş yetiştirilmek isteniyor?

Boyun eğmeyen, hakkını arayan, özgür düşünceli

İtaatkar, biat kültürünü benimseyen

Aklın ve bilimin rehberliğini özümsemiş

Dindar, muhafazakar

Cumhuriyet değerleri ve ülke sorunlarına duyarlı

Ait olduğu grubun değerlerine duyarlı

Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür

Eleştirel düşünceye kapalı, ait olduğu grubun emirlerine bağlı

Peki, bilgi çağında bu eğitim uygulamasıyla yetiştirilen kuşak dünya gençliği ile yarışabilir mi?

Tarih tekerrürden mi ibaret?

Kaptanı Derya Halil Rifat Paşa'nın, 1836'da Sultan 2. Mahmut'a sunduğu rapordan:

“Avrupa (eğitimde) hemen taklit edilmediği takdirde, Asya'ya dönmekten başka çare kalmayacaktır.”

Çözüm Ne?

- **Çözüm, laik eğitimidir.**
- **Çözüm, akıl ve bilimi yol gösterici olarak seçmektir.**
- **Çözüm, Cumhuriyetin başlattığı aydınlanma meşalesinin ışığında yürümektir.**

Çözüm aydınlanma

